

Handläggare
Susanne Forss Gustafsson
Telefon: 08-508 22 064

Till
Hägersten-Liljeholmens
stadsdelsnämnd

Förskolornas arbetssätt att skapa rum i rummet

Svar på skrivelse från (S) och (V)

Förvaltningens förslag till beslut

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens redovisning som svar på skrivelsen.

Maria Mannerholm
stadsdelsdirektör

Yvonne Goldberg
avdelningschef

Sammanfattning

Förvaltningen har fått en skrivelse för beredning av stadsdelsnämnden som vill veta hur förskolorna tillämpar arbetssättet att skapa rum i rummet. Förvaltningen redogör för hur förskolornas uppdrag ser ut utifrån läroplan, hur det stämmer överens med förskolans arbetssätt, vilka faktorer som påverkar kvalitén i förskolan, hur förskolor i stadsdelen har arbetat med att skapa rum i rummen samt vilka erfarenheter som finns av detta arbetssätt.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för förskola och äldreomsorg i egen regi. Förskolechefer, områdeschefer och pedagoger har bidragit med sina synpunkter och erfarenheter. De fackliga organisationerna har informerats vid samverkansgrupp den 10 september och vid förvaltningsgrupp den 17 september.

Bakgrund

Stadsdelsnämnden har på februarisammanträdet lämnat en skrivelse från Eva Fagerhem m.fl.(S), Carita Stenbacka Tenezakis (V) för beredning:

”Under senare år har nya arbetssätt växt fram inom förskolan. Det har blivit vanligare att förskolorna tillämpar arbetssättet ”rum i rummet”. Det finns många synpunkter på vilka fördelar respektive nackdelar detta arbetssätt har. Vi önskar att förvaltningen gör en seriös utvärdering av vilka konsekvenser det fått för barn respektive personal på förskolorna”.

Ärendet

Stadsdelsförvaltningen har idag 66 förskolor som har olika utformning vad gäller storlek, byggnad och utemiljö. Den äldsta förskolan är LM-gården som byggdes i mitten av 40-talet och den senast öppnade är Kastanjen. Olika epokers förskolor har varit påverkade av sin tids värderingar, förutsättningar och prioriteringar.

Förskolans uppdrag

Uppdraget för arbetet inom daghem och numera förskola har utvecklats. Idag finns en läroplan för förskolan sedan 1998, som reviderats 2010. Läroplanen är ett av de starkaste styrdokumenterna för förskolan. Läroplanen innehåller mål och riktlinjer för arbetet och för de olika yrkesrollernas ansvar.

Verksamheten ska bidra till att barnen utvecklar en förståelse för sig själva och sin omvärld. Utforskande, nyfikenhet och lust att lära ska utgöra grunden för förskolans verksamhet. Den ska utgå ifrån barnens erfarenheter, intressen, behov och åsikter.

Förskolans arbete

Förskolans förutsättningar är också dess personal med sin kompetens, erfarenhet och förståelse för uppdraget.

De har att identifiera sina barngrupper och dess specifika behov och intressen. Utifrån detta samt de förutsättningar som råder för förskolan utformar och använder de förskolans miljö och dess omgivning. Över tid har synen på vad barn ska kunna och utveckla förändrats.

De förskolor som finns i stadsdelen idag har byggts under olika perioder och fått sin utformning utifrån de förutsättningar som då rådde. Likväl måste vi idag använda samma förskolor för en något annorlunda verksamhet anpassat till dagens krav och behov.

Förskolor byggda på åttiotalet var uppdelad i olika avdelningar med flera rum. Varje avdelning hade en egen hemvrå/dockvrå, ett kök, bygglek osv. När barnen lekte utomhus stod lokalerna tomma.

Samma lokaler används idag med lite annorlunda organisation. Om förskolan har *en* byggvrå, *en* hemvrå istället för flera ger det möjlighet att utveckla just den vrån med bättre eller mer material samtidigt som ytor frigörs för annan verksamhet och/eller fler barn. Om arbetet organiseras väl kan lokaler och personal samverka och utnyttjas mer optimalt.

Förskolorna använder och utformar miljön utifrån en medvetenhet om dess viktiga betydelse. Rummen är vanligtvis indelade för olika funktioner och aktivitetsytor. En del förskolor ordnar inspirerande små hörnor, ”rum i rummen”, med olika typer av lekmaterial och material för lärande och kreativitet. De ändrar också rummen funktion med jämna mellanrum utifrån barnens intressen.

Syftet med detta är att arbeta i riktning mot målen i läroplanen kring barns delaktighet och inflytande och att verksamhetens innehåll ska spegla barngruppens skilda behov och intressen. Ett annat syfte är att ge barn ökade möjligheter att leka i avskildhet, utan att bli störda och att få utveckla självständighet och tillit till sin egen förmåga. Ett väl genomtänkt material, tillgängligt och åtkomligt för barnen, där varje sak har sin speciella plats vet man gör att barnen lär sig självständighet, att vårda material och leksaker samt att samarbeta.

Goda pedagogiska miljöer, samt samspelet mellan vuxna och barn, barnen sinsemellan, gör stor skillnad för barns lärande. Flera av stadsdelen förskolor arbetar med att organisera verksamheten med personalen i större arbetslag och rum med olika stationer med varierande material och utmaningar. Två exempel på detta är förskolorna Paletten och Svängen, nybyggda med lokaler utformade för detta arbetssätt.

Svandammsgården är en äldre förskola med många små rum som arbetar med större arbetslag och rum med olika aktiviteter. Arbetet är organiserat så att barnen är indelade i grupper. Paletten har tolv barn och två pedagoger eller sex barn med en pedagog. Om det finns barn med särskilda behov kan gruppen utformas annorlunda till exempel göras mindre för att möta barnens behov.

Svandammsgården har två barngrupper med sjutton barn och fem pedagoger samt två barngrupper med femton barn och fyra pedagoger.

Förutsättningar

- Det måste finnas en vision och plan för arbetet.
- Personalens delaktighet och inställning är viktig, de måste vilja arbeta på detta sätt.
- Det ställer höga krav på förskolan och dess personal, de måste vara engagerade och följa barnens intressen.
- Arbetssättet är i linje med läroplanens intentioner, om att möta barnens intressen
- Arbetet bygger på samverkan och samutnyttjande av lokaler och utemiljö.
- Föräldrarna ska vara informerade om arbetssätt och organisation.
- Verksamhetens organisation måste utformas utifrån arbetssätt.
- Möbleringen är viktig för att avgränsa rummets olika aktiviteter.
- Många nyutbildade pedagoger föredrar detta arbetssätt.

Fördelar:

- Lokalerna kan användas på många olika sätt.
- Det ger möjlighet till flexibla lösningar.
- Högre pedagogtätthet och mindre sårbart om någon personal blir sjuk.
- Personalen kan ha en god överblick över verksamheten utan att barnen känner sig iakttagna och störda.
- Större arbetslag ger möjlighet till fler idéer och fler att bolla idéer med. Det bidrar till större öppenhet för idéer och förslag.
- Lugn miljö då barnens intressen och leklyst stimuleras och utmanas

Nackdelar:

- En del personal vill inte arbeta så här
- Om det inte är organiserat medvetet och väl kan det upplevas som rörigt och kaotiskt.
- Ljudnivån kan påverkas.
- Kräver att föräldrarna är införstådda med arbetssättet, att det är annorlunda än när de själva gick på dagis.

Förskolans kvalitet och hur den utvärderas

Förskoleverksamhetens kvalitet beror på flera olika faktorer och hur de samspelar med varandra. Om och hur arbetssättet med att skapa olika rum i ett större rum påverkar är svårt att säga något entydigt om.

Enligt skollagen ska det systematiska kvalitetsarbetet inriktas mot att uppfylla de nationella målen för utbildningen.

Varje arbetslag, förskola och avdelning följer hur väl förskolan arbetar i enlighet med läroplanens mål och intentioner. Detta sker genom förskolans egen självvärdering, genom dialoger mellan medarbetare, medarbetare och chefer samt förskolans medarbetare och barnens vårdnadshavare. Andra underlag för utvärdering av verksamheten är förskolans dokumentation av den pedagogiska verksamheten, förskolans egna uppföljningar av arbetssätt samt brukarundersökningar.

När förskolans medarbetare har förståelse för sitt uppdrag, har den kompetens som krävs samt själva är delaktiga fungerar verksamheten som bäst.

Barn lär mer om de ofta under dagen får vistas i mindre grupper, tillsammans med andra barn och där åldersspridningen inte är för stor. Motsatsen, stora ytor, material lite huller om buller på hyllor och i lådor, gör det svårt att överblicka vad man faktiskt kan göra, koncentrera sig på och leka med.

Det är många faktorer som avgör kvaliteten på förskolan. Det är lika viktigt med lokalernas utformning, barngruppens sammansättning och personalens kompetens.

Förskolepersonalens kompetens att kommunicera och samspela med barn är en av de avgörande faktorerna för förskolans kvalitet. Att kunna samtala med barn över längre tid utifrån en ömsesidigt och delat fokus, förutsätter dels att lärarna har möjlighet att kunna göra detta utan avbrott, dels att de har kompetens att föra denna typ av samtal med barn.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen föreslår att stadsdelsnämnden godkänner redovisningen som svar på skrivelsen.

Bilagor

Skrivelse från (S) och (V) med stöd av (MP)